



# ANTON GEESINK

DE MAN DIE ALLES ANDERS DEED

*Anton Geesink – De man die alles anders deed*  
is een uitgave van:

Edicola Publishing bv  
Postbus 2013  
7420 AA Deventer  
info@edicola.nl  
www.edicola.nl

Redactie: Anne-marijn Oosterholt  
Vormgeving: Seashore Media, [www.seashore.nl](http://www.seashore.nl)  
Foto omslag: ANP

ISBN: 978-94-93160-88-0  
NUR: 489

© 2020 Kees Kooman / Edicola Publishing bv, Deventer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, hetzij op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

# INHOUD

|   |     |
|---|-----|
| Inleiding                                     | 7   |
| Hoofdstuk 1 De dooie van het ganzenbord       | 13  |
| Hoofdstuk 2 Stripfiguur tot leven gewekt      | 27  |
| Hoofdstuk 3 Ik worstel en kom boven           | 41  |
| Hoofdstuk 4 Verdorie, nu Jans weer alleen     | 61  |
| Hoofdstuk 5 Schaken en dansen in Parijs       | 81  |
| Hoofdstuk 6 De hemel op aarde                 | 103 |
| Hoofdstuk 7 Kamikazepiloot in de Kodokan      | 121 |
| Hoofdstuk 8 Soldaat van Oranje                | 133 |
| Hoofdstuk 9 Een fijne, onvergetelijke finale  | 151 |
| Hoofdstuk 10 Verhaal van de held en de boef   | 165 |
| Hoofdstuk 11 Vulkaan van vlees en bloed       | 187 |
| Hoofdstuk 12 Doet u mij maar cash             | 201 |
| Hoofdstuk 13 Ego als een flatgebouw           | 213 |
| Hoofdstuk 14 De menselijke komedie            | 229 |
| Hoofdstuk 15 Horen, zien en zwijgen           | 249 |
| Hoofdstuk 16 Eerst doen dan denken            | 257 |
| Hoofdstuk 17 Koningsdrama in Nagano           | 277 |
| Hoofdstuk 18 Pleidooi voor Spelen in de hemel | 305 |
| Hoofdstuk 19 Man met veel gezichten           | 323 |
| Hoofdstuk 20 Leer tot tien tellen, Anton      | 349 |
| Hoofdstuk 21 Non, je ne regrette rien         | 367 |
| Verantwoording, dank & bronnen                | 381 |
| Dank  | 385 |
| Bronnen                                       | 387 |
| Namenregister                                 | 389 |

## INLEIDING

Wat betekende dat bijna nederige bedankje van Willem Alexander aan de voormalige metselaarsknecht? Verstuurd in de periode dat Hij en Anton Geesink samen deel uitmaakten van het hoogste mondiale sportcollege, het IOC. Hoeveel landgenoten kunnen bogen op dergelijke post, waar nog veel meer over te vertellen valt en in dit boek verteld zal worden? Een van die vragen: wat is het verband tussen het bedankje en pikante slipjes? Over koninklijk gesproken: welke boomer zal zich niet het gebaar herinneren waarmee Anton Geesink in Tokio (1964) na de grootste triomf uit zijn leven juichende fans een halt toeriep, al was het alleen maar om de pijn van de Japanse gastheren te verzachten? Een gebaar dat veel meer zou betekenen (en opleveren) dan de judoka zich op dat moment kon voorstellen. Veel kleurrijker kampioenen dan hij heeft de Nederlandse sport tot dusver niet voortgebracht. Ja, misschien wel beroemder en daardoor minder snel uitgewist door de tijdgeest, maar beslist niet zo onvoorspelbaar en onvoorstelbaar.

Tot de komst van J.C., Johan Cruijff was Anton Geesink de Bekendste Nederlander uit de sport die vaak op televisie kwam en vroeg begreep dat je roem kunt exploiteren, ook sportieve roem. 'Kampioenen worden hier niet verwend,' zei wijlen Hein

Verbruggen, tofofficial en lang collega van Geesink in het IOC. ‘Wij zijn een land van klerken, bureaucraten en schoolmeesters. De nationale mentaliteit is kritiek hebben. We zijn het massaal oneens met iedereen.’ Het zal worden uitgelegd als godslastering, maar bij het lezen van een fragment uit Cruijffs biografie van Auke Kok dacht ik onmiddellijk aan de onbegrepen en tamelijk onaantastbare vechtsporter. *‘Door die ontembare creativiteit van hem, opgeteld bij zijn soms raadselachtig teksten, was het net of hij fictie schiep: iets ontastbaar, iets waar je nooit een vinger achter kreeg.’* Het levensverhaal van ‘de Utrechter van de eeuw’ lijkt op fictie, verzonnen door een schrijver die te diep in het glaasje heeft gekeken.

Ik benaderde Anton Geesink voor het eerst op 24 september 2008, de olympische vlam in Beijing was met een niet al te originele toespraak van diens tamelijk goede vriend Jacques Rogge (‘Werkelijk uitzonderlijke Spelen!’) nog maar kort daarvoor gedoofd, met het verzoek of hij wilde meewerken aan een biografie. Erg hoopvol op een positief antwoord was ik niet. Lang geleden, echt lang geleden had ik een kritisch stuk over hem geschreven in het toenmalige magazine *Sport International*. Dat ging over een machtsstrijd in het Nederlands Olympisch Comité, in 1993 gefuseerd met de Nederlandse Sport Federatie. ‘Hij heeft een geheugen als een ijzeren pot,’ waarschuwden vrienden van hem.

In mijn brief schreef ik: *Ik vond en vind dat belangrijke Nederlandse officials, wel of geen olympisch kampioen, – onder het motto ‘hoge bomen vangen veel wind’ – tegen het stootje moeten kunnen van kritiek, hoe fel dan ook. Maar daarnaast vind ik het ten onrechte dat u de laatste jaren in programma’s of artikelen regelmatig als ‘kop van jut’ wordt getypeerd die*

*zijn goud op een presenteerblaadje kreeg en nu op Olympische Spelen een louter ceremoniële rol vervult.* En zie, slechts enkele dagen later ging mijn telefoon over en klonk het gemakkelijk herkenbare stemgeluid van de grote kampioen. Omstanders in de trein konden meegenieten, want Anton Geesink spreekt altijd luid en duidelijk. Het ging in eerste instantie over hoe ik hem had aangepakt zoveel jaar geleden. ‘Je moet mij wel op bijna pathologische wijze haten, het kan niet anders.’

Het wonder geschiedde, we konden toch afspreken. Ik moet eerlijk bekennen dat ik Anton Geesink, eufemistisch uitgedrukt, niet de meest geschikte kandidaat vond voor het IOC-lidmaatschap dat hij op eigen krachten had veroverd. Een bestuurder van 's werelds hoogste sportcollege moet, behalve dat hij oog heeft voor sport, naar mijn mening ook over een grote portie diplomatie beschikken. En daar ontbrak het weleens aan bij de man die zelf graag grappen maakte over zijn ‘lastige’ sterrenbeeld (Ram) en uitblonk in ongeduld. Maar wat voorop moest staan bij zijn levensverhaal was de onwaarschijnlijke manier waarop Geesink zijn sport aanzien gaf. Een voormalig straat-schoffie dat met alleen lagere school als opleiding in zijn uppie de wereld verovert. In eerste instantie met een aftandse damesfiets als transportmiddel binnen Europa. Zonder rolmodel, zonder andere voorbeelden, zonder iets. Een jongen, een man die puur op intuïtie doet wat hij moet doen om judo van een olympische status te verzekeren. Dat hij daarvoor verantwoordelijk is, staat voor mij en vele anderen vast.

Wij spraken elkaar diverse keren en naarmate de tijd verstreek, groeide – denk ik te mogen zeggen – het wederzijdse vertrouwen. Ik heb Anton Geesink ‘onderweg’ regelmatig gezegd geen hagiografie te gaan schrijven. Het moest de pret niet

## VERANTWOORDING, DANK & BRONNEN

Hij is er niet meer, de man die zoals Dick Fosbury de sport Een ander aanzicht gaf. Nog geen 500 dagen na de publicatie van *Een killer in kimono* gebeurde wat in zijn leven zo zelden was voorgekomen: moeten opgeven. Het was de ultieme opgave die iedereen vroeg of laat wacht, ook de grootste en sterkste kampioenen die in hun gloriejaren boomstammen hebben versjouwd alsof het sprokkelhout was. In een liefdevol tv-portret van Omroep Max en RTV Utrecht herinnert Jans Geesink-Van Hussen hoe ‘mooi en lief’ haar man is geweest met een blik op de foto van een prachtige bodybuilder, haar Anton. ‘Jong, *strong* en *handsome*.’

Ze hebben het heerlijk gehad samen, ‘altijd.’ Zij vertelt over de laatste momenten van haar Anton. Een verpleegster had gevraagd, of hij wel beseftte wie er bij hem was toen hij heel even zijn ogen opende. ‘Waarop hij had geantwoord: “Ja, dat is mijn lieve vrouw.” En toen is hij doodgegaan,’ zegt ze in bijzijn van haar zoon Anton junior terwijl haar ogen zich met tranen vullen. Zijn jongste broer Gerard komt ook aan het woord: ‘Het is niet te bevatten hoe (hij?) de wereld veranderde zonder dat we er erg in hadden.’

Het is niet erg gebruikelijk een biografie ruim tien jaar na publicatie te bewerken, uit te breiden en opnieuw uit te geven. Aanvankelijk was het de bedoeling, met het oog op de komende Olympische Spelen in Tokio, een poging te wagen het boek te vertalen in het Japans. Om diverse redenen bleek dat een onmo-

gelijke exercitie. Het dwong mij de biografie te lezen, nu met de afstand geschapen door de tijd en daardoor eerder als lezer dan schrijver. En zoals bevestigd door mensen die hem heel goed kenden: kleurrijker heb je ze niet in Nederland. Nog kleurrijker dan ik destijds al besepte. Ondanks de tegenstrijdige gevoelens die hij oproept. Dus ja, het moet: de man op papier weer tot leven wekken. Met iets andere accenten in het verhaal.

Zoals te verwachten was, werd *Een killer in kimono* (geen hagiografie) destijds niet alleen met complimenten verwelkomd. Anton Geesink junior plaatste een schotschrift op internet met als belangrijkste boodschap dat de boeken van Kees Kooman met een korreltje zout moesten worden genomen, want: bezijden de waarheid. Niet dat hij het precies zo omschreef, maar het kwam erop neer dat ook ik behoorde tot een netwerk van opposanten, de *Alte Kameraden* die het gemunt hadden op zijn vader. En die willens en wetens een gekleurd en vals beeld wilden schetsen van een eenling. Dus: de kampioen Anton in de rol van slachtoffer.

Welnu: dit boek is geen rectificatie van de oorspronkelijke biografie, maar ik heb me meer dan in 2009 gericht op het Utrechtse fenomeen als pionier. Een voorbeeld voor iedereen die mogelijk wil maken wat onmogelijk lijkt. Een mooie oneliner van Geesink, oneliners waaraan hij een enorme hekel zei te hebben, is: 'Ik wilde winnen, maar het moest niet. Als het had moeten, had ik niet gewild.' Dat unieke denken van het straatjochie van weleer met 'zijn lieve smoeltje' (dat destijds regelmatig in elkaar werd geslagen) moest vooropstaan in: *ANTON GEESINK: De man die alles anders deed.*



Dit zei hij ook tegen mij, eind 2008: ‘Alles wat ik doe, wijkt af van het gangbare.’ De kampioen Anton Geesink is geen slachtoffer, wel in de allerlaatste plaats en dat hij zo is afgeschilderd, komt toch echt door zijn merkwaardige, weliswaar unieke, manier van functioneren en communiceren in de VIP-loge. Inderdaad: alles wat Geesink deed, was vaak het tegenovergestelde van wat gangbaar was. Idioot dat ik die uitspraak in 2009 over het hoofd heb gezien.

Waar ik tot mijn schande, dankzij de uitleg van een vriend, nu pas achterkom is dat de weigering om langer mee te werken aan zijn biografie ‘om de integriteit van de schrijver te handhaven’ veel meer met eerlijkheid te maken had dan ik mij destijds in 2009 realiseerde dan met boosaardigheid. Ik had er ongeloflijk de kolere in dat al mijn reizen en vele research om een eerlijk beeld te schetsen van het icoon enorm gefrustreerd werd door hetzelfde icoon. Veel media leken de kant van hem te kiezen en zwegen het boek dood of misschien vonden ze het simpelweg een slecht boek. Postuum moet ik erkennen dat ook ik de geest, even lenig als ooit dat grote sterke lijf, zoals velen heb onderschat. Door de regie uit handen te geven (‘om de kwaadwillenden uit het boek te houden’) kon ik integer blijven. Nou ja, de trap na van zijn zoon op internet was natuurlijk niet heel erg integer.

Utrechter van de eeuw, vanzelfsprekend. Bezongen door Johnny Hoes en Willy Alberti. En postuum werd in 2017 een Amsterdams brug naar hem vernoemd. Ik moet eerlijk toegeven nog meer onder de indruk te zijn gekomen van zijn kosmopolitische leefwijze. In het Utrechts archief kwam ik honderden, zo niet duizenden bewijzen tegen, meestal in de vorm van foto’s.

Op een ervan wordt, zo lijkt het, een staatsman verwelkomd. Het Japanse publiek, massaal opgekomen, heeft zich tijdens een ontvangst keurig netjes opgesteld. Juichend zo te zien en zwaaiend. Een batterij fotografen verdringt zich om de grote man die een imposante bloementuil torst. Het is Anton de Grote.

Willem-Alexander, diens opa Bernhard, president Obama, Johan Cruijff, Edith Piaf (!), Eddy Merckx, Joseph Luns, Karel Appel, Sjoukje Dijkstra, Dries van Agt, Erica Terpstra (in haar favoriete rol: klapzoenen uitdelend), Gerrit Braks, Hans Wiegel, de paus of Pipo de Clown. *You name it*. Wie heeft niet het levenspad gekruist met de grote sportman die fraai heeft laten zien hoe een dubbeltje toch echt een kwartje worden kan? Hijzelf meestal in de hoofdrol, proostend, lachend, winnend, opgevouwen in een raceauto op Zandvoort, dansend of poserend. Een wereldburger die precies weet hoe het moet.

Sommigen van die beroemde voorbijgangers hebben het tijdelijke verruild met het eeuwige, zoals een groot deel van de kroongetuigen in dit boek. Voorop de hoofdrolspeler, maar hij met de troostrijke gedachte dat echte helden, de pioniers, natuurlijk nooit zullen sterven. Let maar eens op straks bij de belangrijkste olympische finale in Tokio. Het kan bijna niet anders of we zullen dat teken van genade en mededogen 57 jaar later – in gedachte – weer terugzien. De hand van een sportman die weet dat winnen op de tatami een erezaak is van innerlijke beschaving.